

ТВОРЧИСТЬ АНСАМБЛЮ ТАНЦЮ УКРАЇНИ ІМЕНІ ПАВЛА ВІРСЬКОГО: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Шумілова Вікторія Віталіївна

заслужена артистка України, доцент,
доцент кафедри хореографії

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Україна

У вітчизняній науковій та публіцистичній літературі існує чимало інформації про мистецьку діяльність і творчу спадщину Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського. Колектив виник у 1937 р. за ініціативи хореографів Павла Вірського та Миколи Болотова. У 1940 р. творчий осередок було трансформовано у Державний ансамбль пісні і танцю, але у 1951 р. знов реорганізовано. Оновлений колектив очолив його засновник – П. Вірський, який керував художнім осередком продовж 1955–1975 років. У подальші десятиліття на чолі Державного ансамблю танцю УРСР постали: Олексій Гомон (1975–1976 рр.), Кім Василенко (1976–1977 рр.), Олександр Сегаль (1977–1980 рр.) та Мирослав Вантух (з 1980 р. й до сьогодні). Упродовж цих років артисти, балетмейстери, педагоги колективу проводили активну й копітку роботу, спрямовану на неперпинне удосконалення власного професійного рівня, динамічно впроваджували високі сценічні стандарти на вітчизняній танцювальній сцені, поповнювали поточний репертуар новими сценічними творами, популяризували українську хореографічну культуру як у нашій державі, так і за кордоном.

Впродовж свого сценічного життя один з найвідоміших вітчизняних танцювальних колективів неодноразово опинявся у центрі наукової уваги українських культурологів, театрознавців, істориків. У наші дні продовжується робота з висвітлення різнобічних аспектів функціонування ансамблю. Наукові розвідки зумовлені мистецтвознавчим інтересом до історіографічних джерел, які продовжують з'являтися й висвітлювати нові факти з творчого літопису Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського.

Дослідниками було встановлено, що переважна більшість танцювальних номерів поставлених П. Вірським в Україні, запозичувалася з народного побуту мешканців українських сіл (наприклад, з с. Кропивня Розважівського р-ну Київської обл. – «Шевчики»; з с. Решетилівка Решетилівського р-ну Полтавської обл. – «Рукодільниці») тощо. Окрему увагу науковців привернула гастрольна діяльність Державного ансамблю танцю УРСР, що супроводжувалася надзвичайним успіхом колективу.

Життєвий і творчий шлях П. Вірського, пов'язаний з його

балетмейстерською роботою, представлено у книзі «Павло Вірський», підготовленої до друку Ю. Вернигором та Є. Досенком (Вінниця, 2012) [2]. Упорядниками було зібрано унікальні фото- та документальні матеріали, надані авторам учнями та послідовниками творчості видатного балетмейстера. Дослідники проаналізували основні етапи формування таланту П. Вірського, зокрема, у контексті його постановочної діяльності у Державному ансамблі танцю УРСР; розглянули передумови створення ним окремих танцювальних шедеврів, що згодом увійшли до скарбниці української хореографічної культури.

Специфіку сценічної роботи П. Вірського та її вплив на постановочні пошуки В. Вронського, М. Трегубова, Г. Березової та інших митців, було розглянуто у статті Н. Семенової «Принципи балетмейстерської творчості Павла Вірського та їх вплив на розвиток українського балетного театру» (2014) [6]. Авторка довела, що сценічний доробок П. Вірського завдяки поєднанню традицій світового танцювального мистецтва з новаторськими тенденціями, характерними для середини ХХ ст., слугував високим зразком залучення народної хореографії у розробку академічних творів, що мали місце на вітчизняній сцені у 1950–1960-х роках. Дослідниця наголосила, що балетмейстерський успіх П. Вірського став закономірним проявом його сміливого звернення до музики, не призначеної для сценічного втілення, реалізації вистав різних за жанрами, стильовими ознаками та ідейно-тематичною основою.

На дослідницьку увагу заслуговує дисертаційне дослідження В. Литвиненка «Трансформація української народної хореографії та її концептуалізація в театрі танцю Павла Вірського» (Київ, 2017) [5]. Предметом наукової рефлексії стали для В. Литвиненка перетворення у мистецькій площині народної хореографії, які відбулися завдяки творчому переосмисленню танцювальної лексики та жанрової драматургії П. Вірським. В. Литвиненко виявив роль традиційних фольклорно-етнографічних елементів у постановчій концепції балетмейстера, простежив їх вплив на жанрово-стилістичне вирішення хореографічних спектаклів Державного ансамблю танцю УРСР. Дослідник з'ясував особливості виражальних засобів танцювального мистецтва, використаних П. Вірським для відтворення реалістичних художніх образів. Науковцю також вдалося простежити динаміку формування сценічних принципів роботи балетмейстера, спрямованих на формування музично-хореографічної драматургії танцювальних вистав.

У 2017–2018 рр. друком вийшли наукові публікації М. Курінної: «Валерія Вірська: «Ми були справжні діти війни...» (2018) [3] і «Павло Вірський та Державний заслужений академічний ансамбль танцю України в розсекречених документах з архіву органів держбезпеки УРСР» (2019) [4].

Варто підкреслити, що з діяльністю Державного ансамблю танцю УРСР, а згодом Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського щільно пов'язана постать видатного балетмейстера Мирослава Вантуха.

Педагогічні та мистецькі уявлення М. Вантуха про розвиток вітчизняного народно-сценічного танцю опинилися у колі наукових зацікавлень дослідників Н. Вадясової, В. Чернеця, В. Шульгіної «Мистецько-педагогічна школа

видатного діяча української культури Мирослава Вантуха» (Київ, 2012) [1]. Автори висвітлили життєвий і творчий шлях балетмейстера, визначили й обґрунтували провідні чинники, які вплинули на становлення М. Вантуха як високодуховної особистості, проаналізували внесок митця у розвиток української народно-сценічної хореографії.

Отже, вивчення історіографічних джерел, пов'язаних з діяльністю Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського вимагає подальшої дослідницької уваги та оприлюднення наукових висновків на сторінках авторських та колективних монографій і публікацій.

Список використаних джерел:

- [1]. Вадясова, Н. В., Чернець, В. Г., Шульгіна, В. Д. (2012). Мистецько-педагогічна школа видатного діяча української культури Мирослава Вантуха. Київ : НАКККіМ.
- [2]. Вернигор, Ю. В., Досенко, Є. І. (упоряд.) (2012). Павло Вірський : [життєвий і творчий шлях]. Вінниця : Нова книга.
- [3]. Курінна, М. (2018). Валерія Вірська: «Ми були справжні діти війни...». *Студії мистецтвознавчі*, (3 (63)), 82–86.
- [4]. Курінна, М. (2019). Павло Вірський та Державний заслужений академічний ансамбль танцю України в розсекречених документах з архіву органів держбезпеки УРСР. *Українське мистецтвознавство*, (19), 230–241.
- [5]. Литвиненко, В. А. (2017). Трансформація української народної хореографії та її концептуалізація в театрі танцю Павла Вірського (автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства). Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Київ, Україна.
- [6]. Семенова, Н. М. (2014). Принципи балетмейстерської творчості Павла Вірського та їх вплив на розвиток українського балетного театру. *Культура України*, (45), 156–165.